

O'T-SAFRO AJRALISHINING HAZM JARAYONIDAGI O'RNI.

Turayev Adxam Abdulfayiz o'g'li,
Xalilov Davron Baxtiyorovich,
Rahmatov Shavkat Rahmon o'g'li,
Omonov Zuhridin Usmonqul o'g'li,
Xursanov Zohid.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali Davolash fakulteti talabalari.

Annotatsiya: O't, safro (lot. bilis, qadimgi yunoncha. χόλη) - sariq, jigarrang yoki yashil rangga ega, ta'mi juda achchiq, o'ziga xos hidga ega, jigar tomonidan ajralib chiqadigan va o't pufagi suyuqligida to'plangan. O't jigarda hosil bo'ladi va hazm jarayonida ishtirok etadi. O'tning hazmdagi ahamiyati quyidagilardan iborat: yog'larni emulsiyaga aylantiradi, natijada lipaza ta'sir etadigan sath kattalashadi; lipidlar gidrolizidan hosil bo'lgan moddalarni eritadi, ularning so'rilishini va enterositlarda trigliseridlar resintezini osonlashtiradi; me'da osti va ichak bezlari fermentlarini, ayniqsa lipaza faolligini orttiradi, shuningdek, o't oqsil, karbonsuvlar gidrolizi va so'rilishlarini kuchaytiradi.

Kalit so'zlar: *O't, jigar, hazm, me'da, ichak, safro, o't pufagi, bilirubin*

Kirish: *Kimki o'z sog'lig'ini saqlamoqchi va mustahkamlamoqchi bo'lsa, ovqatlanish tartibiga, iste'mol qilinayotgan ovqatning sifatiga, miqdoriga, iste'mol qilish vaqtida va hazm bo'lish jarayoniga e'tiborini qaratmog'i lozim.*

Abu Ali Ibn Sino.

Safro - bu jigar tomonidan ishlab chiqariladigan va o't pufagida saqlanadigan suyuqlikdir. Safro ovqat hazm qilishga yordam beradi. U yog'larni yog' kislotalariga parchalaydi, ular ovqat hazm qilish trakti orqali tanaga kirishi mumkin.

Safro tarkibiga quyidagilar kiradi:

- Ko'pincha xolesterin;
- Safro kislotalari (shuningdek, safro tuzlari deb ataladi);
- Bilirubin (parchalanish mahsuloti yoki qizil qon tanachalari);

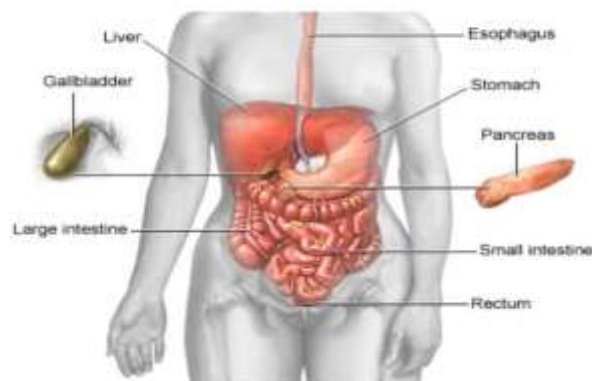
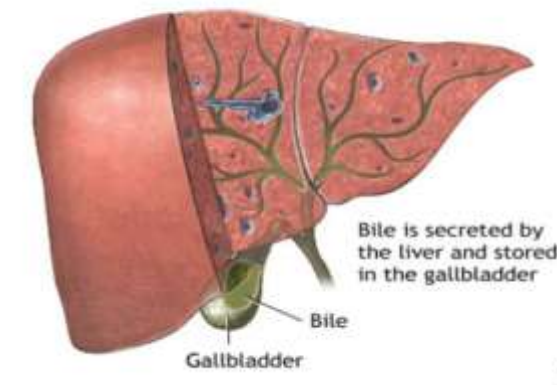
U shuningdek quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Suv ;
- Tana tuzlari (masalan, kaliy va natriy);
- Mis va boshqa metallar;

Safro hosil qiluvchi, tashuvchi, saqlaydigan va ovqat hazm qilish uchun o'n ikki barmoqli ichakka chiqaradigan o't a'zolari va kanallari tizimiga jigar,

o't pufagi va o't yo'llari (kista, jigar, umumiy va oshqozon osti bezi yo'llari deb ataladi) kiradi.

Jigar, o't pufagi va oshqozon osti bezi yordam beradigan qizilo'ngach, oshqozon, yo'g'on va ingichka ichaklar oziq-ovqatning ozuqaviy tarkibiy qismlarini energiyaga aylantiradi va ozuqaviy bo'lmagan tarkibiy qismlarni tashqariga chiqariladigan chiqindilarga aylantiradi. Uning asosiy vazifasi yog'larni yog' kislotalariga parchalashdir, shunda ular ovqat hazm qilish trakti orqali tana tomonidan so'rilishi mumkin. Safro o't pufagida saqlanadi va ba'zan o't deb ham ataladi.

***Asosiy qism:** Safro, shuningdek, tanadan ba'zi chiqindilarni, masalan, gemoglobin, yo'q qilingan qizil qon tanachalari va ortiqcha xolesterindan hosil bo'ladigan oqsildan xalos qiladi.*

Safro qayerdan chiqariladi?

Jigar turli moddalarni filtrlaydi, parchalaydi, aylantiradi va saqlaydi, shunda tana ularni ishlatishi yoki olib tashlashi mumkin.

Jigar, shuningdek, har kuni taxminan 800 dan 1000 millilitrgacha (27 dan 34 gacha suyuqlik untsiyasi) safro ishlab chiqaradi. Safro jigar tomonidan chiqariladi va o't pufagida saqlanadi, bu jigarning pastki qismiga birlashtirilgan kichik organ hisoblanadi. Ovqatlanish vaqtida o't pufagidan umumiy o't yo'li

deb ataladigan naycha orqali chiqariladi. Ushbu kanal o't pufagi va jigarni o'n ikki barmoqli ichakka, ingichka ichakning birinchi qismiga bog'laydi.

Safro qanday boshqariladi?

Ovqatlar orasida safro o't pufagida saqlanadi va faqat oz miqdorda safro ichakka oqib chiqadi. Ushbu saqlash jarayonida safro ham ko'proq konsentratsiyalanadi. O'n ikki barmoqli ichakka kiradigan yog'li ovqatlar o't pufagining qisqarishiga olib keladigan gormonal va asabiy signallarni tezlashtiradi. Ushbu jarayonni boshqaradigan gormonlar:

Xoletsistokinin ,Sekretin ,Gastrin ,Somatostatin;

Signallar, shuningdek, miya sopidan qorin bo'shlig'iga qadar cho'zilgan vagus nervidan ham keladi. Natijada, safro o'n ikki barmoqli ichakka oqib o'tadi va oshqozon osti bezidan oziq-ovqat, oshqozon kislotalari va ovqat hazm qilish suyuqliklari bilan aralashadi, bu esa ichaklarning qon oqimiga ozuqa moddalarini singdirishiga yordam beradi.

O't yo'llarining shikastlanishi odatda surunkali gepatit C ning alomati hisoblanadi. Gepatit C va virusli gepatitning boshqa turlari jigarning safro ishlab chiqarish qobiliyatiga ta'sir qilishi mumkin, bu esa ko'plab ovqat hazm qilish muammolariga va oxir-oqibat o't pufagining yallig'lanishiga olib kelishi mumkin.

Safro ishlab chiqarish yoki oqishiga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan boshqa holatlarga quyidagilar kiradi: O't pufagidagi toshlar, o't pufagi, o't yo'llari yoki oshqozon osti bezi saratoni va Pankreatit.

Agar o't pufagiga o'xshash narsa o't yo'llari orqali o'tni to'sib qo'ysa, o't pufagi muammo tug'dirishi mumkin. Davolash xoletsistektomiyani o'z ichiga olishi mumkin, ya'ni o't pufagini olib tashlash uchun jarrohlik talab qilinadi. Ushbu protseduradan so'ng safro to'g'ridan-to'g'ri jigardan ingichka ichakka o'tadi. O't pufagi jarayon uchun muhim emas. O't pufagidagi toshlar yoki o't pufagi saratoni tufayli o't yo'llarining obstruksiyasi aslida o'tkir virusli gepatitga taqlid qilishi mumkin. Ultratovush o't pufagida tosh yoki saraton ehtimolini istisno qilish uchun ishlatilishi mumkin.

XULOSA.

Safro jigar tomonidan ishlab chiqariladigan va o't pufagida saqlanadigan suyuqlikdir. Gormonlar va vagus nervi tomonidan chaqirilganda, o't pufagidan o'n ikki barmoqli ichak va ichakka chiqariladi. Keyin tanan yog'larni parchalash, vitaminlarni o'zlashtirish va tanaga kerak bo'lmagan chiqindilarni olib tashlash uchun foydalanadi.

Ko'p odamlar bilirubin (safrodagi asosiy pigment) qon oqimida to'planganda sariqlik bilan tanish. Bu holat yangi tug'ilgan chaqaloqlarda tez-tez uchraydi, ular doimo pigmentni o'z tizimidan olib tashlash uchun yetarli

darajada rivojlanmaydi. Klassik belgilar orasida to'q rang siydik va teri va ko'zlarning sarg'ayishi mavjud.

Ammo sariqlik, shuningdek, jigardan o'n ikki barmoqli ichakka o't oqishining boshqa sabablarga ko'ra sekinlashishi yoki to'xtab qolishi barcha yoshdagi odamlarda paydo bo'lishi mumkin. Xolestaz deb nomlanuvchi bu jigar, oshqozon osti bezi yoki o't pufagining buzilishi yoki o't yo'llarining har qanday shikastlanishi natijasida yuzaga kelishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. E.B.Babskiy “Odam fiziologiyasi” 1972
2. O.T.Alyaviya “ Normal fiziologiya”
3. O.T.Alyaviya , Qodirov Sh “Normal fiziologiyasi” 2006
4. Leadrs group Normal Fiziologiya
5. www.wikipedia.org